

(NE)OSTVARIVANJE ALIMENTACIJE – PROBLEMI, PROPUSTI I PREPREKE

Centar ženskih prava – Center of Women's Rights

Mejdandžik 9, 72000 Zenica

Bosna i Hercegovina

Tel/fax: +387 32 402 049

Mobitel: +387 60 31 11 922

E-mail: czppzz@gmail.com

Web: <http://www.cenppz.org.ba>

Sudska Presuda – Mrtvo Slovo Na Papiru

Sudske odluke kojima je određena obaveza izdržavanja djece od strane očeva često su mrtvo slovo na papiru. To potvrđuju i podaci Centra ženskih prava gdje je u protekloj 2018. godini najviše usluga pruženo iz oblasti porodičnog prava, u dijelu izdržavanje djece, čak 33,5% od ukupnog broja usluga. Također i podaci za šest (6) mjeseci 2019. godine pokazuju da se takav trend nastavlja, od 589 uluga pruženih iz oblasti porodičnog prava, 28,1 % usluga odnosi se na postupke izdržavanja maloljetne djece od strane očeva.

Presudom određenu obavezu izdržavanja očevi djece ne izvršavaju nikako ili je izvršavaju neredovno. Najčešći razlozi su nedovoljna želja i volja da brinu o djeci, te izgovori da novac troše majke za svoje potrebe, a ne za potrebe djece. Zbog toga su žene primorane „zvati i moliti“ bivše bračne ili vanbračne partnere da izvršavaju svoju obavezu. U najvećem broju slučajeva praksa neplaćanja izdržavanja djece ne prestaje ni nakon pokušaja mirnog rješavanja pa su žene primorane pokrenuti izvršni postupak radi naplate duga.

Da bi majka u ime maloljetnog djeteta pokrenula izvršni postupak u prijedlogu (podnesku koji podnosi sudu) mora navesti podatke o ocu djeteta (ličnu adresu ili adresu poslodavca). Tim podacima majke često ne raspolažu, jer očevi u velikom broju slučajeva ne održavaju kontakte niti sa djecom niti sa majkama. To onemogućava pokretanje izvršnog postupka pred sudom uopće, te su djeca spriječena da uživaju zakonom zagantovano pravo.

Kada majka i raspolaže podacima o ocu-dužniku u prilici je pokrenuti izvršni postupak, ali da li će i namiriti dug, to nije sigurno. Kod podnošenja prijedloga za izvršenje također se mora navesti sredstvo izvršenja, odnosno pokretne i nepokretne stvari, plaća ili penzija. Neuređen sistem ide na ruku očevima-dužnicima, da njime manipulišu. Nisu rijetke situacije da se dogovore s poslodavcem da ih ne prijavi ili da ih prijavi na minimalnu plaću. Potom su to „rad na crno“, prenos prava vlasništva imovine na druge članove porodice, registracija vozila na drugu osobu, odlazak u inostranstvo, prijava prebivališta kod roditelja i slično. To ženama stvara dodatni, gotovo nerješiv problem jer sud donese rješenje o izvršenju ali nema sredstva nad kojim će se izvršiti prinudna naplata.

Nezaposlenost Oca - Izgovor Za Nižu Alimentaciju

Sudovi često, određujući visinu alimentacije, ne cijene i potrebe djeteta, već samo mogućnosti roditelja. Najčešće se dosuđuju u rasponu od 25 KM do 200 KM. U velikom broju slučajeva sud navodi da je otac nezaposlen i to se vrlo često tretira kao olakšavajuća činjenica za dosuđivanje nižeg iznosa doprinosa izdržavanju od onog koji propisuje resorno ministarstvo, uprkos činjenici da je i majka nezaposlena, ali da vodi potpunu brigu o djetetu. Prilikom određivanja visine izdržavanja sud je dužan voditi računa o individualnim potrebama djeteta. Međutim, dosuđeni iznosi često ne odgovaraju stvarnim potrebama djece, posebno djece koja pohađaju više razrede osnovne ili srednju školu, čije se potrebe povećavaju u skladu s njihovim razvojem, ili potrebama djece sa posebnim potrebama. Dosuđeni iznosi nisu dovoljni ni za obezbjeđivanje odjeće i obuće za dijete, ili za lijekove i liječničke preglede djece. Posebno nisu dovoljni za djetetov društveni život. Tako žena-majka opet mora o svemu sama brinuti, kako o odgoju i obrazovanju tako i o novčanim sredstvima.

Priznavanje Presude U Stranoj Državi

U otežanom položaju se nalaze i žene koje moraju tražiti priznavanje presude BH sudova u drugoj državi. Taj postupak nije jednostavan i traje dugo. Jedan od glavnih uslova za pokretanje ovog postupka je prevođenje dokumentacije na jezik zemlje u kojoj se otac-dužnik nalazi i radi, a troškovi prevoda padaju na teret žene. Samo za Hrvatsku i Srbiju nije potreban prevod dokumentacije. Poseban problem predstavlja pokretanje postupaka u zemljama Bliskog i Srednjeg Istoka.

Troškovi prevođenja zavise od broja dokumenata, a minimalno iznose 300 KM. Dužina postupka dodatni je problem. U praksi je bilo slučajeva kod kojih su postupci trajali i po četiri godine do priznavanja presude i ostvarivanja prava na alimentaciju. Postupak se pokreće preko Federalnog Ministarstva rada i socijalne politike koje kompletiranu dokumentaciju prosljeđuje Ministarstvu pravde BiH, a koje onda saraduje sa nadležnim organima u drugoj državi. Postupci su strogo formalni i dugotrajni, što ženi koja ima maloljetnu djecu i nema sredstava za život, nimalo ne ide u prilog.

Primjer:

Otac živi i radi u Njemačkoj, ne plaća presuđenu obavezu izdržavanja za dijete. Majka djeteta da bi pokrenula postupak trebala je (pored ostalih dokumenata) pribaviti dostavnice suda da je otac uredno pozivan na ročišta za razvod braka i povjeravanje djeteta na roditeljsko staranje, te da mu je dostavljena presuda. Pribavljanje je trajalo više mjeseci. Jedan od traženih dokumenata je i rodni list oca. Općinska služba je majci odbila izdati dokument, pravdajući to time da bi to značilo kršenje odredbe o zaštiti ličnih podataka - iako su nadležni organi dužni izdati ovakvu vrstu dokumenata kada se radi o interesu djece. Dokument je pribavljen privatnim posredovanjem. Kompletiranu dokumentaciju je trebalo prevesti na njemački jezik. Majka je nezaposlena i nema potrebnih 350 KM. Zatražila je jednokratnu novčanu pomoć. Pošto se radilo o kraju godine budžet centra za socijalni rad predviđen za ove namjene već je bio utrošen. Novac je prikupljen donacijama, a postupak upućen nadležnom Federalnom ministarstvu. Dvije godine nakon pokretanja postupak nije okončan.

Neprocesuiranje Izbjegavanja izdržavanja

Žene nisu upoznate da neplaćanje alimentacije predstavlja krivično djelo propisano krivičnim zakonima u Bosni i Hercegovini. To potvrđuju i statistički podaci Centra za 2018. godinu i podaci za šest (6) mjeseci 2019. godine.

Žene koje imaju saznanja, zbog svega što je predhodilo i manipulacija od strane oca djeteta, odustaju od prijavljivanja. To potvrđuju podaci Centra također, jer je u prvih šest mjeseci 2019. godine izrečena samo jedna nepravosnažna presuda za ovo krivično djelo.

Ovako uspostavljen sistem ne ide na ruku ženama, ni maloljetnoj djeci. Da bi prijavile ovo krivično djelo, žene prvo moraju pokrenuti izvršni postupak, jer je izvršnost presude obilježje ovog djela. Tako žene koje ne mogu pokrenuti izvršni postupak jer ne znaju adresu oca-dužnika, automatski ne mogu pokrenuti ni krivični postupak i tražiti utvrđivanje krivične odgovornosti oca-dužnika za neplaćanje izdržavanja.

Žene koje pokrenu izvršni postupak i izdejstvuju izvršnost presude, susreću se sa drugom vrstom problema. Naime, tužilaštva vrlo često odbacuju prijave za ovo djelo jer se ne može utvrditi umišljaj (odnosno volja i htijenje) oca-dužnika da namjerno ne plaća izdržavanje, zbog čega ih i ne procesuiraju. Tu činjenicu vrlo često i iskorištavaju očevi-dužnici, te manipulišu sistemom, kako je gore navedeno. Na ovaj način očevima maloljetne djece koji ne plaćaju alimentaciju šalje se poruka da je izbjegavanje izdržavanja opravdano ako se ne čini svjesno i ako se radi o osobi lošeg imovnog stanja.

Država po pitanju ovoga nije dala nikakvo rješenje, jer nije uspostavljen Alimentacioni fond iz kojeg bi se namirivala maloljetna djeca kojima je ovo pravo utvrđeno pravosnažnom presudom. Na taj način država grubo krši prava djeteta zaštićena kako međunarodnim tako i domaćim mehanizmima i legislativom.

Primjer:

Majka maloljetnog djeteta nakon pokrenutog izvršnog postupka i neuspješnog namirivanja duga odlučila je pokrenuti krivični postupak. Krivičnu prijavu podnijela je tužilaštvu. Tužilaštvo je tražilo da dostavi matični broj oca-dužnika, kako bi mogli pokrenuti istragu. Budući da nije bila u kontaktu sa ocem-dužnikom niti je znala njegov jedinstveni matični broj, kod općinske službe tražila je taj podatak. Iako se radilo o interesu djeteta, zbog zaštite ličnih podataka, nije mogla doći do potrebnog podatka. Nakon nekoliko pokušaja tužiteljica je službenim putem pribavila potrebni podatak. Međutim, zbog činjenice da je za ostvarenje bića ovog djela potreban umišljaj, tj. da otac-dužnik svjesno nije htio plaćati izdržavanje, istraga je obustavljena. Isti se nalazio na evidenciji službe za zapošljavanje, odnosno aktivno je tražio posao, pa je zaključak da nije namjerno izbjegavao plaćanje alimentacije.